

Віктор Бойко

БИТИЙ ШЛЯХ

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО
ЦК ЛКСМУ «МОЛОДЬ»
1989

ББК 84Ук7—5
Б 77

Духовний світ сучасника, непрості зв'язки людини з довколишнім світом в епоху науково-технічної революції, пошуки відповідей на складні морально-етичні питання — в центрі уваги поета з Харкова, автора кількох збірок віршів.

Духовный мир современника, непростые связи человека с окружающим миром в эпоху научно-технической революции, поиски ответов на сложные нравственно-этические вопросы — в центре внимания поэта из Харькова, автора нескольких сборников стихов.

Художнє оформлення В. І. Баріби

ISBN 5-7720-0165-5 © Видавництво «Молодь», 1989

ЗАГУБЛЕНІ СЛІДИ

*

На старій фотографії хата моя
зароста бур'янами, неначе квітками.
І здається: моє промовляє ім'я
на солом'яний дах мною кинутий камінь.
Ніби я з-за душі його вийняв колись
і, зітхнувши полегшено, шляхом подався
в дальні мандри — і слави здобути й хули,
а було це недавно, ще зовсім недавно...
Скільки стріти мені довелося облич!
Скільки різних очей мені в душу дивились!
Може, хтось та й почув, як нестерпно болить,
що крізь мене бур'ян проростає навиліт.
І здавалось уже, що я все зрозумів,
та хотілося шляхом подовше пожити —
поки аж персональний не виповзе змії,
адже коник іще не упав серед жита.
Битий шлях...

Та хіба він когось обмине!..

Але доти іще хоч що-небудь та значить,
доки з мандрів чекають живого мене,
доки шляхом хтось скаче,

хтось скаче,

хтось скаче...

*

Дерева бігали, стрибали —
мої ровесники були...
Дерев, здається, не рубали —
вони ще не росли углиб.
Зі мною в безтурботних танцях
кружляли, гублячи сліди.
Гудками із далеких станцій
мене гукали поїзди.
Дерева вищими ставали
і пізнавали глибину.
А я старів, ставав бувалим —
устигну, зможу, осягну!..
Та почало не вистачати
в системі відліку моїй
зеленолистого дівчати
із тих покинутих гаїв.
Відтоді мчав я урізнобіч,
швидкі сідлав я поїзди,
та вже не потрапляли ноги
в оті загублені сліди.
Дерева бігали, стрибали —
тепер спинились за селом...
Дерев, здається, не рубали,
але це так давно було.

*

Узимку липа розцвіта
(а ви хіба цього не знали?),
коли завія гострі жала
собі у пасма запліта, —
і мчить шалена і свята
(хіба ви не були святими?)
бозна-куди і сніжним димом,
як відьма, слід свій заміта.
І в хату рветься білий світ
(а ви хіба його боялись?).
Гарячий чай. Стихає галас.
Приходить вдруге липоцвіт.

Телесик

А що як гуси полетять?

Так, так...

Оті домашні, ситі,
що їх відсіяло, мов сито,
у нелітаючі
життя.

А я — Телесик, я — дитя,
а явора гризуть поволі...

Та гуси-гусоньки летять,
забувши про набите воло!

Немов найперший перший сніг,
їх білий пух кружля над світом.

Господарі вже збились з ніг —
біжать туди, вертають звідти...

— Ці гуси врятували Рим!

Ці гуси Рим урятували!..

Невже ж не втямити дурним,
чого крилатим бракувало!

Я чую вже бентежний шум,
вже наді мною дика згряя...

А я усе ще не спішу.

А я — останнього чекаю.

*

Мене бентежив купол шапіто
на повоєнній харківській Благбазі,
де чоловічка з пикою амбала
вертепний тупав, тупав чобіток...
Той чоловічок голосом товстим
запрошував усіх «спішити бачить»,
а я лишався вражений і тим,
що купол був, земна півкуля наче.
Вона усередині так гула,
і серце в мене аж проймалось шалом,
та черга дуже довгою була,
та ми на «дачний» поїзд поспішали.
Тож батько бублика давав мені
і називав усіх «баловниками»,
а я тулився до спідниці мами,
півкулі все ще вірячи земній,
де хтось ковтає шпаги, їсть вогонь,
перетинає мотоциклом полюс,
підвладні чудеса рукам його —
він зараз вийде і скасує поїзд.
А музика гойдала шапіто.
А черга розросталася без міри.
І чоловічок тупав чобітком,
та тільки я йому уже не вірив.

Було в дитинстві

...розженуся, руками змахну,
звично п'ятами пролопотівши,
та й поволі злечу з бур'яну
над хатами, димами і тишею.
Ненадовго я, мамо.

Ви спіть.

Повернусь.

Ненадовго я, тату.

Тільки ви не журіться собі,
що синок ваш навчився літати.
Відшукаю живої води,
принесу дев'ять кадовбів м'яса
і тоді не страшні холоди
дітлахам у нетоплених класах,
і не стане старців і калік —
відволодаю і відігрію,
оживлю ще й синів-соколів
однорукому діду Андрію.
Не зчорніла б душа, не лице —
а вернутися вистачить сили...
Лиш одне було прикро, що це
все минулої ночі наснилось.

*

Чую — батько лаштує торбину.
Чую — мати його проводжа,
щоб увечері тепла хлібина
добровільно просила ножа,
і примружився дядько вусатий
з календарика на стіні,
і мені так хотілось писати,
наче батькові жить на війні...
В хаті холодно, вікна на північ,
а віконниці гріють хіба!..
Вкотре вже прокидаються півні
дратувати голодних собак...
І моїм недитячим турботам
скоро, скоро настане пора.
Чую — батько пішов на роботу.
Чую — мати з плити вибира.

*

Ридає патефон в сусідньому дворі...
Збирати кізяки в пилюці вулиць
йдем поодинці, не бучним огулом,
щоб швидше в кожнім більшало відрі.
Не втрапити б на роги череді!..
Збирання кізяків — серйозна справа,
і кожен з нас — авжеж! — хазяїн справний,
всі босі і від сонечка руді.
І я отам іду. Такий собі хлоп'як,
що, слава богу, в голодовку вижив
й мені на зиму, знаю, куплять лижі,
хоч поки що немає ні коп'я.
Я не прошу. Немає, то й нема...
Так пахнуть поїзди, що йдуть на південь,
цукерками. Жаль, поміститись ніде
мені в тих поїздах і в тих димах.
А в кирзовій торбині чорний хліб
нестиме батько, ідучи з роботи,
а в нього теж такі земні турботи,
як і в усіх живущих на землі.
І піде мати у сусідній двір,
де молока завжди розжитись можна,
і вернеться засмучена й тривожна —
порожній глечик гаркне, ніби звір.
...В плиті вогонь веселий розгорівсь.
У нашій хаті хлібно, тепло й світло.
Тільки чому — не можу зрозуміти —
ридає патефон в сусідньому дворі?..

Літо, 1953

Хлопчик маленький згорнувся клубочком на ганку...
Так йому добре, аякже — сьогодні неділя!
Батько розказував казку із самого ранку,
мати удень пиріжечком його не обділить.
Він аж до вечора сам собі Котигорошко,
бо в «партизани» беруть лише довготелесих...
Світ розгоди-розгодинюється потрошку —
так, ніби піший нарешті стає на колеса.
Меншає тих, що зовуть «ворогами народу»,
страх покидає сирітські заплакані очі,
лиш на опудалі, що лопотить край городу,
каска німецька ніяк іржавіти не хоче...
Котигорошко не вперше зітха собі гірко —
завтра йому під замком нудьгувати ізнову...
Добре, хоч в дверях сінешніх продовбано дірку,
може, сусід ще грушок розживеться для нього.
Зирк: подорожнього втома край шляху змагає.
Чий він і звідки? Неголений, дихає ледве. —
Дядьку, присядьте, а ми вже з сусідським Михайлом
груш назбираємо, тільки простіть, що зелених...

На смерканні

Петрові батоги за хвірткою пригасають,
сниться шевцю-чоловікові
якась там пара чобіт,
онука вклали чи, може, ще й досі гасає,
а син каже:
— Мамо, ви його так не любіть!..
Ну виросте, звісно, не треба буде глядіти.
Та й синові ближче його дводипломна жона.
А руки оці —
куди ж їх тоді подіти?
Не буде їм діла. Хіба в тому винна вона!
І яблука сипляться.
Яблука падають, падають —
хазяїн торік помішався було на вині...
Та знову шевцює. Робота — отож не до саду.
І яблука гупають, наче грудки по труні.
Таке приверзлось:
ніби вчора Параску ховали,
лиш руки зложили — й мерщій за село,
а їм не хотілось лежати,
хапалися ще за чували,
а руки тяглись до сапачки і от...
Наче і не було...

Хустина дашком. І так біло від неї у хаті.
Невже це і справді моя уже мати стара?!
Матусю, невістку повчіть рушники вишивати.
А яблука син мій, онук ваш малий позбира.

Якось восени

Вітри примчать бескеття хмар далеких,
дроти обірвуть у моїм селі,
а я давно не баченим лелекам
у друзі римуватиму волів,
при свічці пожурюсь у сонній хаті,
що ні з ким поспівати й не пора...
А в шибку стукне соняшник вухатий,
що я його посіять не зібравсь.
І гримне хвіртка, ніби ненароком,
і схочу я такі знайти слова,
щоб чоловікові почувла кроки
якась нічийна зовсім удова.
Коли удасться німоту здолати,
я напишу холодний шум дощу,
я напишу цю темряву кошлату,
а пощастить, то й світло напишу.
Чи ярма зарипіли? Чи хтось плаче?
Чи загубилась чумакам верста?
— Ти напиши нам битий шлях, козаче.
Отой, що нас додому поверта.
— Ти напиши, — мій син крізь сон шепоче, —
щоб наш дідусь ніколи не вмирав,
щоб у бабусі не боліли очі...
Та що робить на совість, не на страх,
щоб світ стояв на правді і любові,
щоб звірі не плодились од людей?
Не словнику ж звірятись, наче богу,
коли за вікнами осінній дощ іде?!

*

Можна вертатися назад,
тільки глянувши в дзеркало.
Народне повір'я

Подивлюся в дзеркальце —
та й вернуся сміливо
не в травневі зелені,
а в січневі білива,
де із снігу чистого
двоє на побаченні
цілу зиму вистоять
поки не заплачуть,
де ялина світиться
в знаках зодіаку,
де укотре в світі цім —
цілий рік собаки.
Я, звичайно, згоджуся —
новорічне диво!
Та коли ж спроможемось
хоч на рік людини?
Хуга шлях завісила...
В очі сніжним пилом...
Що ж ти, дівко бісова,
дзеркальце розбила?!

Залишаючи празниковість вікнам

«Все чудесно, відносно шкали буднів» —
прилетіла з Києва телеграма...
Може, тому що по телепрограмі
вчора хокеїстам так було трудно,
може, саме тому, що в саду моєму
від тепла хризантемного сніг розтанув,
а сусід укотре вже наостанок
виганяв голубів з моєї поеми,
а в щоденнику мого вредного сина
загубилась якась нетяга-п'ятірка,
втекла, виявляється, в протерту дірку —
сміявся удосвіта, аж стало видно,
невістка з свекрухою — жона і мати —
лаяли радіо за незимову погоду,
висипаючи з торбів яблука згоди,
на базар же ходили вдвох купувати,
навіть з портрета всміхнувся моїм віршам
завжди сердитий Тарас у сиві вуса...
Правда, останнє стверджувати не беруся,
бо це вже, бач, система відліку інша.
Залишаючи празниковість вікнам,
берегтиму я цей день незабутній,
од якого вже тепер цілий вік мій
все чудесно відносно шкали буднів.

*

В моїм селі щедрують пацани...
Новий обряд? Напівзабутий звичай?
Чи не все'дно, якщо щедрівку вивчив
й відклав на потім безтурботні сни!
Юрба вечірнім котиться селом —
гучне веселе перекотиполе.
Юрба сьогодні мудра, як ніколи.
Пророчить. Цілий рік, щоб всім везло.
Щедрівникам, супутниці зимі
навряд чи вірять у таке пророцтво,
але чомусь так радісно і просто.
— Візьміть до гурту, чуєте! Візьміть!..
Бо вечір молодий, міцний, мов дзвін,
і я ще не старий, а тільки давній.
Хіба ж такі щедрівки пригадаю,
а може, ще й придумаю нові.
І в сутінках загримають хвіртки,
і щедрий вечір зовсім як людина
ще довго-довго на веселе диво
дивитись буде сумно з-під руки.

Сліпий

Я среди вас лишь памятник беды,
а не предвестник сумрачный её.

А. Прасолов

Очниць воронки з-під надбрівних дуг...
У всіх осіб транзитних на виду
він брів у сигаретному чаду,
вперед простягти п'ятірню руду.
Подумав хтось у N-ному ряду
(ми всі невірні від подібних дум) —
мідяк йому в долоню покладу,
його біду руками розведу...
Та якось той, хто брів, не до ладу
свою правицю простягав худу,
немов шукав стежину у саду
або ворожий вказував редут.
І всім еством казав — нехай іду
у мідяків зелену лободу,
у чергу по вонючу баланду,
у заметіль на фінському льоду,
у весну в сорок п'ятому году...
Неначе написалось на роду —
летіти, мчати, не спинять ходу,
від нас відволікаючи біду.

Інтерв'ю в День Перемоги

Все питала вона, питала.
Про війну їй баби казали.

Не могли все згадати повністю
для роману а чи для повісті.

Ой питала вона, питала —
і баби у війну вертали...

Намагалися розповісти
про весну в тім голоднім місті,

про усе-таки ж тепле літо,
хай би знали онуки й діти...

Кляті очі в бабів сльозились —
і виходило все про зиму.

Перепис

Теплий вітер тішився роздоллям,
у садах сповільнюючи біг.
— Скільки в хаті вас живе?
— Дві долі...
— Й більш нікого?
— І нікого більш...
Дочки повіддавані далеко,
а над хлопцями чужа земля.
З сорок третього ждемо із Веклою,
тільки ні... не пишуть звідтіля...

Біла хата аж у два віконця
прикро так дивилась в білий світ,
тут колись по сонцю кожній доньці
виловила ненька у траві.
Я пішов.

Таке переписати,
ні, не встигнеш і за сотню літ.
А дві долі з однієї хати
дивляться і дивляться услід.

Нарис без назви

І треба ж такому: сусідське стерео —
суперник місцевому солов'ю —
у саду вишневім забугровим стервом
волає надсадно: «Ай лав ю!»
Чи варто чекати, поки той лелека
у дзьобику первістка принесе?
Європу вітаючи культурну й далеку,
молодиці зучають тамтешній секс.
Хлоп'як їх попросить: «Зробіть пищика
з вербової гілочки. Ну що вам, жаль?
Я сам би давно спробував нищечком,
так мати кудись заховала ножа».
Бо меблі ж навколо усі фірмові,
а раптом надряпає букву якусь...
Казки йому! Вчив би вже тамтешню мову —
престижно майбутньому м'яснику!
Я списую аркуш. Слова, мов камені,
все котяться й котяться — подіти куди!..
Я ж пищика вмю і казку мамину,
хоч, кажуть, в такому все менше нужди.
Поки цьому нарису придумає назву
якась редакційна суперкоза,
візьміть мене, люди, казки розказувать.
Візьміть мене пищики вирізати.

Прибиральниця

Що квітів не дарують, те дарма.
Й навряд чи будуть руки цілувати.
По батькові давно всі звикли звати.
Чи імені не пам'ята й сама?
Усе в халаті сірім, як земля, —
робота, звісно. Що там нарікати?
А кахлі на вокзалі — ой, не скатерть!
Чи білоручка ж! — миє, де звелять.
У модних черевиках, в кирзаках
перед очима ноги, ноги, ноги
по мозаїчнім дзеркалі підлоги —
отак, неначе по її роках.
...Під голову натруджена рука —
засне вона. Вчуватиметься довго:
чи то ганчірка по підлозі човга,
чи хтось її по імені гука.

Брат

Приїде він на день чи два
погостювати серед літа
і стане в хаті світло-світло,
пісням не тісно і словам.
Турботи скинувши з плеча,
сестра пригорнеться до брата.
І будуть у солдатів гратись
її п'ятірко онучат.
Аж поки місяць у вікно
пісням всміхнеться:
— Спати!.. Спати...
І довго-довго онучатам
вві сні крутитиме кіно.
А брат літа перелиста
й відмовиться лягати в хаті,
щоб дітвору не полякати,
як вранці братиме рейхстаг...

*

Трофейна в дядька гармошка,
а стрій «німецький», хороший...
Таку не купиш за гроші —
давня, та нестара.
Бувало, ідуть і їдуть
уранці й після обіду
близькі й далекі сусіди
до гармоніста Петра.

А скільки весіль гулялось!
А скільки з війни верталось...
І якимось так воно сталося —
не їдуть. Чи не рука?
Авжеж, голоси підводять
і не виходить по моді.
Та ще от біда — к негоді
земля за серце торка.

Оце приходила рано
із-за чавунки Ганна,
бо сину з Афганістану
ой не близька верста!
— Ну що там ота ворожка,
у тебе ж така гармошка!
Пограв би, Петре, хоч трошки —
почує, пришле листа...

В Петра вже дорослі діти —
не треба внуків глядіти.
— Куди ж вас, Ганно, подіти,
кажете — снилась гора?... —
зітхнув і поправив планки,
бо все-таки не для гулянки
оце «Прощання слов'янки».
Невже прощатись пора?

А вчора забрів мужчина
з опущеними плечима.
Не п'ється, а він пляшчину
(цукерок, якби ж знаття!).
Казав пак: «Вашу двохрядку
любив мій покійний батько.
А ви відпочили б, дядьку,
бо скільки того життя!..»

Візник

А коні понесуть, хоча й старі,
і кола будуть ув очах криваві,
і ці два хлопці, що його тримають,
питатимуть тривожно, в чому річ...
Гула дорога чорна, шкарубка.
Сьогодні. Вчора. Що питати марно,
у чому річ! А він хіба шукав
шляхів своїх у висі позахмарній?
Руками захолилими, як лід,
усе іще тримав, здавалось, віжки.
І вже лежав на лікарнянім ліжку.
А губи шепотіли: «Людям... Хліб...»
І коні втихомирились давно.
Хіба вони не розуміють, коні,
що це було в житті, а не в кіно!..
У чому річ? Напевно, у підковах.
А люди з магазину хліб несли.
І пахнув світ, мов скошена пшениця.
Мені колись лікарня та наснитися
і хлопці два з холодної імли.
А візника старого я знайду,
по кухлю пива вип'ємо на розі.
Він усміхнеться: «Все через гніду...»
А в чому річ? Напевно, у дорозі.

*

Хто де живе, а я — у неба дзвоні...

Є. Гуцало

Оглухнути неважко далєбі,
коли живеш у синім-синім дзвоні,
і проповіді сонце, як з амвона,
із хмари виголошує тобі.
Нема дощів і не існує хуг,
стежок не видно в жухлім падолисті,
річки не обмілілі, а сріблисті,
не вздриш слідів на битому шляху...
Ті, що внизу, — їх очі добрі, злі?
Адже з висот помітні лише спини,
а то ж бо люди йдуть і йдуть невпинно,
вклоняючись одній тільки землі.
Я з ними там. І синій-синій дзвін
бува для нас і чорним, і червоним.
А наші очі — тихі-тихі дзвони
в боях, смертях, весільній перезві...
їх погляди — і карі, й голубі —
дзвенять, що вже й на сонці тануть плями.
І ніколи мені угору глянуть.
І ніколи позаздрити тобі.

Соловей

Його придбав на ринку, на пташинім,
такий собі хлоп'як дивакуватий.
Удома все дошукувавсь причини,
чому не хоче соловей співати.
Уже йому й води у клітку, й проса...
Не те щоб зовсім був німий, звичайно.
То цвірінчав по-гороб'ячи просто,
то щось було у голосі від чайки.
Ну був би вже папугою строкатим,
так пір'я ж солов'їне, сірий колір.
Відкриті дверці — політай по хаті,
усе-таки не в клітці, а на волі...
А соловей — то бубонів неначе,
а то, здавалось, стогне або плаче.
На клітку, певне, годі нарікати,
як мови не навчили батько й мати.

*

Дали і мені комунальну хату —
спільне повітря і спільне тепло,
де тихе жіноцтво спілкується матом
і скрушно зітхає, що не повезло.
Де чує сусід кожен ваш поцілунок,
де ваша яєчня йому в печінках,
де міць кулака вже давно не цінують,
де в більшій пошані міць язика.
Іду собі містом.

Проспект липовий.

Оглянусь — село хрестами кива...

І чути,

як глухо хвіртки хлипають,
неначе об поли пусті рукава.

Згадуючи недавній літвиступ

Колясок гуртожиткове каре
на вулиці старого Квітки вчора,
де ми у нім — дві крапки, два тире —
пуста морзянка у житейським морі...
Звучали ж ніби широко голоси,
у когось навіть вгадувалась пісня.
В очах од сонця крапельки роси
у залі, де по-літньому не тісно.
Нам пощастило, мабуть, врешті-решт..
А раптом хлопчик молоденьку матір
посеред слова кинувся б питати:
«Коли нас тато звідси забере?»

*

Осіпавсь лист
уже й з акацій...
І понад берегом човни,
немов пришельців дивних
капці
вихолоняють до весни.

Решето

Їй воно від матері дісталось —
скільки пересіяло всього! —
вдвох тепер на пенсії по старості...
А кому ж у спадщину його?
Якось і в металобрухт просилося,
тільки не пустила: «Не пора!
Ще поіржавієм, ще посивієм,
ще просієм долю на вітрах».
Стиха пісню починає віхола,
з решетом стара погомонить, —
гості приїздили та й поїхали,
тоскно завиває домовий.
Задріма вона, і ринуть зливою
білий сад, барвінкові літа —
цілу ніч веселою, щасливою
буде на весіллі молода.
Набіжать сусіди подивитися —
молодий, обручки золоті!
Підуть танцювати хвацько, з висвистом,
будуть чудеса у ре-ше-ті!
...Вийде за поріг, а небо — решето.
Сіє зорі, літ не поміча.
Дві упали так необережно
та й не гаснуть у її очах.

*

Я боюсь телеграм,
як сімейних альбомів,
де навічно пора
і смертей, і любовей,
де беззахисно так
під руками моїми
і чиясь самота крізь
усміхнені сім'ї,
і наївне дитя
робить вперше ладусі,
що давно у життя
на посаді бабусі,
й молодиця сумна
у хустині квітчастій —
не моя в тім вина,
що нема в неї щастя...
Встановити б режим,
щоб альбоми до кави
не давали чужим
під загрозою кари.
Хай весела пора
у святковій програмі.
Листоношо стара,
не неси телеграму!..

*

Ворони танцюють на білім снігу,
незграбні та чорні, а все-таки птиці.
І кожна в балет чудернацький годиться,
де лиш розраховуй на власну снагу.

І сніг підтає, й незабаром весна,
й до мене обом їм ніякого діла,
і навіть до того, що все-таки білий
порівняно з ними той сніг край вікна.

А прийде мисливець чи домоуправ,
що дрібнокаліберку взяв для потреби,
злітайте, ворони, вам зичу добра.
Над вами зимове, а все-таки небо.

*

Шевська лапа і шевська смола —
все, що батько зумів надбати.
Усміхалася скрушно мати,
що хатина сільська замала...

А трамваї зчиняють гвалт,
а тролейбуси загойдають —
підє обертом голова,
горошинкою сонце в далеч...

Шевська лапа
і шевська смола —
все,
що батько зумів надбати.
Усміхається скрушно мати.
В хаті місця для них багато,
а квартира міська замала...

*

— Бачьш — коні на калені сталі,
сталі на калені...

Сцяпан Гаўрусеў

Сліпила арена, тривожила дзвоном,
гасали по колу заклечані коні...

Неначе й не пахло натрудженим степом
під куполом цирку, під сяючим склепом.
Тринадцяцьма метрамі обрй означено,
а раз уже справі сумлінно іх навчено,
то треба — авжеж! — на коліна ставати.
Здивуеш тут публіку!.. Звідки їй знати,
що цих карооких чекають криниці,
де можна терпкого світанку напиться?
І хто вона — ця декольтована дама?
Стріля батогамі. По них — батогамі...
І так остогидли сліпучі юпітери,
і ноги аж просяться в далі завітрені,
де стигнуть отави морозяним потом,
де сонечко справжнє і справжня робота...
Стріляє батіг — купол повниться дзвоном.
Не треба, мадам, бо вони ж такі — коні!
Бо що мені ваші брязкучі принади,
бо кину усе та й піду в конокради.

Ностальгія колишнього селяка

Отак озветься щось од хлібороба —
по місту йдеш, а нібито в селі
гука тебе розвеснена дорога
у поле. До землиці. До землі.
І знехтувавши лоском ювелірних,
і проминувши модні ательє,
чобіт захочеш кирзових, помірних,
хоча й не заздриш тим, у кого є.
А на барвистім, гамірнім базарі
під вечір у заїжджих ковалів
навіщось купиш чорні та незграбні
селянські звичайнісінькі граблі.
Повернешся у хмарочос обжитий
і зробиш відкриття — поменшав ліфт,
і вже в квартирі справжнім полем житнім
запахне хліб звичайний на столі.
...Ув електричці приміській останній
в кутку вкладуться куплені граблі,
і чоботи при них на варті стануть —
два пси, хоча й невчені, та незлі.
Вони тобі нанюхали дорогу.
І ти при них, при місяці з вікна
згадаєш установу ненароком,
де прохідна давно вже вихідна...
Заснеш нарешті втомлено і тихо,
та чутимеш крізь сон, як звідкілясь
до тебе степ іде і важко диха,
могутньо й важко дихає рілля.

*

Все навесні кудись летить, летить
нестримно, незбагненно, відчайдушно...
Летять дороги і летять листи,
летять дощі і наші грішні душі,
кудлаті хмари, білка на хвості,
футбольний м'яч, якийсь лежачий камінь,
мужчина попід чубом полетів
і молодиця понад каблучками,
і пташенят роззявлені роти,
і місяць, і на ньому ті обоє,
і справи всі летять під три чорти,
і я вже й сам злітаю над собою...
Сміється сонце. Мружиться весна.
І мружусь я. Сміюсь. Лечу над світом.
Дивлюсь: з корінням вирвана сосна.
Напевно, теж збиралась полетіти...

*

Ой у саду, на вишеньці,
соловейко щебетав...

М. Кропивницький

Був звичайнісінький концерт —
у складі харківських студентів
оркестр народних інструментів,
солістки стольної лице...
Хіба що диригента зліт
був, може, трохи журавлиним,
хоч залишатись на землі —
його судьба, а не провина.
Хіба що зліва, від стіни,
дівча, як в сонце, било в бубон, —
і падало проміння руба
до лиць, до рук і до зіниць.
Та ще поміж русявих кіс
мав профіль внука Ганнібала
з Алжиру хлопець чи з Непалу
над балалайкою навскіс.
Він так боявсь за солов'я,
що під Полтавою на вишні,
коли від пісні зал повищав,
й за того хлопця я боявсь,
й за журавля окрай села,
і за дівча із сонцем-бубном...
Й було у залі світло й людно.
І в людях музика жила.

*

Шуміло море. Хтось писав листи
у білій хаті вікнами на північ,
і до світанку все співали півні,
немов когось гукали з темноти.
Чи він подався з горя в чумаки,
чи в мандрівні дяки покликав розум —
і там його при битій при дорозі
не діти обсідають, а думки...
І рік. І вік. До пізніх журавлів.
Чи сіль везе, а чи пісень складає —
лягає шлях і чим, напевно,
далі, тим ближче все до рідної землі,
де вже на білих-білих рушниках
хлібина жде і рідні батько й мати,
і сивий хтось од мудрої громади
статечно вуса пучкою торка.
Хоч буде сіль холодна і важка,
хоч буде пісня до душі дівчатам,
та знову шлях, в якого є початок,
а краю шляху хто живий шука!..
Той давній шлях, як білий день оцей,
з далекого свого середньовіччя
мені по-людськи дивиться у вічі,
щоб я і сам впізнав своє лице,
щоб все-таки вертався з темноти
й на білих рушниках не спали півні,
щоб снилось хаті вікнами на північ:
шуміло море, хтось писав листи.

ДВОГОЛОССЯ

*

В краплині теплого дощу —
ріки холодної скресання,
душі моєї воскресання,
поки той дивний дощ не вщух,
чекання першого тепла,
в якому світ, немов колиска,
і недосяжне — зовсім близько,
за ним податись можна вплав.

І не вернутися назад,
про це нітрохи не жаліти,
зустріти жінку серед літа,
а в неї світиться сльоза —
краплина першого дощу
(а може, то — краплина моря?),
в любові, в радості, у горі
в свою судьбу її впушу.

Як в краплю першого дощу.
Нехай у ній рікою скресне.
То не біда, що не воскреснем...
Лиш тільки б довше дощ не вщух.

*

Так до тебе лечу,
мов до теплого вирію.
Так до тебе спішу,
мов до ясного сонечка.
І здається мені,
що таку тебе вимріяв.
І здається мені,
що й тобі тоді сонячно.
Але чий це там голос
од тебе відраджує
і чия це там доля
до серденька проситься?
До гнізда повертаюсь,
де мучусь і радуюсь...
До наступного вирію.
До наступної осені.

*

Ти виший так:

осінній дощ іде
(зеленими і синіми нитками),
і краплі точать сивий-сивий камінь.
Я — камінь той.

А дощ собі іде...

Ти виший так:

що камінь ожива
і кінь ірже, господаря зачувши,
сміються очі під козацьким чубом,
сміються так,

що камінь ожива.

Гука його

безмежний битий шлях,
і скаче вершник, скаче без упину,
осінній дощ йому періщить спину,
та попереду

мріє битий шлях.

Якби ж знаття,

що вершника стріча
чорнявка з рушником зелено-синім
(ниток червоних не знайшлося в скрині).

Ти виший так:

усе-таки стріча!

*

Не жалій мене. Не жалій.
Не цілуй учорашній вечір.
Білий сніг припада ріллі.
А мені припадає втеча.

Не малій — це ти — не малій.
Нам зустрітись ще й завтра треба.
Відболять холоди ріллі.
Сірі гуси пасу. І небо.

*

Коли

в нашому сквері колишньому зелен-листу
захочеться спати, і трьом скляним їжакам
з вітрини Центрального універмагу так забажається
прошарудіти зеленою ще травою,
хазяйновито несучи до зими останні яблука,
а якийсь щиросердний перехожий
помилково вітатиме нас обох, думаючи,
що ми – пересічні пасажири «Волги»
з лежачою вісімкою над вітровим склом,
а жінки, щоб почула, хвалитимуть твою квітчасту хустку,
і в моєму портфелі на весь вечір пахнутиме
звичайна житня хлібина поряд із подарованою
аж ніяк не весільною шишкою,
і недолугий вітер одчайдушно обійматиме тебе попідруч,
аніскільки не зважаючи на вже ревнивого твого супутника,
і попливе майдан іскристим колесом сміху,
залишаючи недоторканою нашу причетність до тієї миті,
коли для нас обох стане очевидною неістотність
нашого освідчення будь-яким способом,
бо вже червонувата літера «М»
здалеку нагадуватиме Кассіопею
і з кутовою швидкістю в один градус за наше побачення
ще коливатимуться вздовж меридіана тривіальні електрички,
кожна з яких — гусеницеподібний варіант
маятника славнозвісного Ісакія,
тоді яблуком з їжакової спини закотиться у вчора
оцей останній день осені.

*

Тебе я цілую, немов говорю «на добраніч».
Твій погляд повз мене такий мовчазний і сторонній.
Ти, може, втомилася там, на уявному троні,
і хочеш, щоб князем прокинувся покірний твій бранець?
Пірнаю в тоді, коли злива гуляла над містом,
і, наче у ліс, ми вбігали у неї поспішно,
а вікнам високим з обох нас до сліз було смішно,
й трамвай рятував, як сторожка на тихім узліссі.
Вслухаюсь в твій голос, вчувається голос Малушин,
з древлянського лісу, із білого-білого дня,
у ньому я швидше якийсь монастирський послушник
й, на жаль, аж ніякий та й не древлянський князь.
Але нам не можна врізнобіч по білому світу —
невже ти не чуєш, як моторошно кричать
іще не народжені наші древлянські діти
двома чоловічками у чорних твоїх очах!..

*

Дівко, Вашу журбу от візьму й не вгадаю,
адже дві вишиванки плече до плеча
так у пісні тулились, я думав — гойдають
у веселій колисці мале дитинча.
І пшеничним коржем, а чи то пак лавашем,
голубів пригощав щедрий харківський день.
Ви сміялися: вистачить нашим і вашим,
ще й отим двом на лаві щось та й перепаде...
Дівко, хтось Вас коха. Тільки що Вам до того.
Але ж як Вас таку та й у вічний полон!..
І зітхне колисковою довга дорога —
тільки тихе відлуння між вогких долонь.
Вже і місяць коржем, а чи то пак лавашем,
хтось високий і дужий на всіх розламав —
бач, крихти розсипає і нашим, і вашим
голубам, тільки їх щось нема та й нема...

*

«А чорний метелик летить на вогонь»
Напис на вітальній листівці

Мов чорний метелик летить на вогонь,
старий органіст у потертому фракю...
І що це: Берлін а чи Київ, чи Краків?
І хто він?

І хто упізнає його?

Коли, як вогонь, не дає мені спати,
коли, як вогонь, палахкоче орган,
і повинь з пожежі несе мою хату,
і повинь гуркоче про щось берегам.
Я в неї на крилах,

мов чорний метелик,
що голос весни його рано збудив,
та крила ще кволі в холодній постелі,
та крила бояться лихої води.

Стихає,

згасає,

влягається гама.

І голову сиву схиля органіст.

І повені хвилі йому під ногами.

І повені хвилі згасають в мені.

Та звук не вмирає,

лишається,

світить.

Я бачу, як хвиля минає його...

Й старий органіст по минулому літу,
мов чорний метелик, летить на вогонь.

Одного разу

взяти і дружно втекти з очікуваного
новорічного вечора...
І довго-довго йти удвох
безконечно довгою вулицею.
І зовсім несподівано
стріти заклопотаного й буденного
такого звичайнісінького собі
Д і д а М о р о з а ,
що поспішає кудись
у своїх невідкладних справах.
І потім удвох стояти
перед екраном міської кінореклами,
жахливо спокійно спостерігаючи,
як марно гине стільки людей
за одиницю часу,
тим паче за одиницю вічності,
так звично для сценаристів,
для себе і глядачів.
І потім, змерзнувши, дзвонити
з телефонної будки-детектора
до всіх, щоб звідусіль — ніхто.
І дивитись крізь прохукане скло
будки — кришталевого замку –
на всіх, щоб звідтіля — ніхто.
І цілуватись у шлюбному ліжку-вертикалі,
не будучи впевненими, що не востаннє,
як в однокімнатній пристойній квартирі
з телефоном, дверима і гачком для портфеля.
Щоб вірити у продовження
тієї довгої вулиці,
щоб чекати іще зустрічі
із буденним Дідом Морозом,
не покладаючись
на розсудливість сценаристів вестерну,
де вкотре вже зафіксована якоюсь мушкою
ця крихітна чарунка
безнадійно невічних стільників
за день до початку якогось нового року.

*

Ми з тобою на абстрактному вокзалі —
там, де жодної знайомої людини,
там, де всі із учорашнього у завтра,
хто — в кінець, а більш транзитом, більш транзитом.
І нікого не займають, не цікавлять
наші жести, наші усмішки та очі —
всі біжать, всі поспішають, бо минуле
неминуче всім на п'яти наступає.
Чемодани і валізи. Та обличчя...
Вам — купе? А нам — плацкарти дві звичайні
і колеса шаленітимуть на стиках
прямо в пам'ять кінокадром чорно-білим...
На вокзалі — тут зітхнути можна вільно.
Вибачаюсь, на абстрактному вокзалі.
Просто мовчки прихилитися до стінки
і дивитись: обертається планета
і стрічають, а не граються у зустріч,
і не плачуть, проводжаючи назавжди.
Тут давно я вчуся вірити у справжність,
ну звичайно ж, на абстрактному вокзалі.

*

А я чумак. За віршами мандрую.
Майдан отой лишу в минулім часі.
І провідник, мов у школярській касі,
мене, щоб не згубивсь, зареєструє.
І мчатиму за тим клубком зеленим,
що яблуком упав із рук у тебе,
я в поїзді поміж землею й небом
звідтіль, де ти повернешся до мене.
Для слів у нас любові забагато
і для цілунку в натовпі майданнім...
Гуртожитковий сон тебе гойдає,
мене — вагонний, в цій залізній хаті.
Вже спить, напевно, харківський собака,
що вибрався з безводного басейну, —
вві сні по-людськи гладить неборака
рятівника у натовпі веселім.
А фронтовик з колишніх бравих хлопців
освітить усміхом вокзальний вечір —
аж дерев'янка скрушно так закрекче
й застигне біло, як більмо на оці.
Гуртожиток — мій поїзд многотонний —
гуркоче по мостах і полустанках,
та ще й вона порипує невтомно
мені ота болюча дерев'янка.
До обрію, гойдаючись від руху,
вогні (у когось у руках?) мандрують
крізь чорну темінь за моїм віконцем,
немов спішать, спішать до міста Сонця...

*

Не козача у мене вдача...

Ірина Мироненко

Що ж, як вдача та її не козача,
тут плачем уже не зарадиш.
На сльозині журавлик скаче,
та ніхто, бач, її не вкраде...
Ну а я ізмайструю лука —
може, вцілю на відстань розлуки.
Гей, прапрадіде! Ген, Іване!
Чи тобі не стрілись придани?
А чи в них басовиті бубни?
Нам обом, чень, не виб'ють бубну?
Ми з тобою тесали рами
ой, ізвечора та й до рана...
А громада? Ну що — громада?
Вікнам буде, напевно, рада.
їй, громаді, аби все видно.
їй — аби не шукати винних.
Бо чорнявку хоч з-за Дунаю
я впізнаю-таки, впізнаю...
Ну а там — лиш на відстань пісні
порозходяться гості пізні...
(Бо весілля — на те й весілля,
недаремно ж варилось зілля!)
Тільки струменту б не тупитися,
та на тих весіллях, щоб не спитися,
та щоб веснами в наші села —
не журавлики, а веселики,
та життя, щоб не згірше перцю,
та щоб був хтось на відстані серця.

*

Іду собі. Іду такий, як сніг,
що вироста спочатку у торішній,
а я у нім на рівні віч твоїх,
уже чужих, уже відважно грішних.
На рівні серця ми хіба збулись
за снігу, що цьому в діди годиться?..
Напевно, бачить він отам колись
в однім гнізді відразу дві жар-птиці...
Іду собі. Іду тобі, як сніг
на рівні пальців рук твоїх, що гладять
мале хлоп'я,— бач, тулиться до ніг,
в тобі відчувши материнську владу.
Мене — вже голка в білім полотні.
Всили дві нитки. Вдягнеш вишиванку...
Іду собі. Іде нікому сніг,
який не обмітається на ганку.

*

У нашім двоголоссі, як в Чорнобилі,
де вперше не відбудуться жнива,
де пада небо чорною жалобою
й пісням веселим очі закрива.

Я не молюсь тобі, немов іконі,
я слухаю, як підступа зима...
Сміється лялька в мертвім завіконні,
й лелека дзьобом небо підійма.

*

Котилося яблучко.

Яблучку котилося
по траві, по стежечці та мені до ніг.
А тобі всміхалося, а землі крутилося,
й зелено родилося яблуні одній.
Котилося яблучку в падолисту галасі,
ще під ним не сходилось завтрашній траві,
а тобі журилося,

а мені не спалося,
і вустам блукалося по твоїй брові.
А зимі спішилося,

а снігам не талося,
а весні не вірилось, що вона мине.
А тобі не зналося, що із нами сталося,
а мені шукалося яблучко одне.
Сіятися дощичку і снігам молотись,
й нам не повертатися більше звідтіля,
де...

(хіба ж я знати міг, що якась сволота)
котилося яблучку...
(яблуню спиля).

*

— От і пора палити кораблі,—
сказала спокійнісінько троянка...
Так до лица була б їй вишиванка
і чорних брів незайманий політ!
Із тих часів, химерних і ясних,
де дзеркальце ще зайчиків пускає,
а Троя під зірками й під віками
усміхнена дитячі бачить сни.
І променям ніщо не заважа
між наших уст спішити й не вертати,
а нам не готуватися до втрати
тих кораблів од вогнедишних жал.
Навіщо відступ? І пливти куди?
Опісля Трої вже не буде Трої!..
На вишиванці, ніби краплі крові,
цвіте любов на мить і назавжди.
Іще не вірю в невідступність згуб,
у здатність відлюбити-відболіти...
А промінь — той, що був між наших губ,
вже павутинка бабиного літа.

*

Вже дим обіймає і солодко, й гірко,
вже чути, як світ над багаттям прочах...
Душа від душі, наче зірка від зірки, —
лиш відблиски жевріють в наших очах.
— Озвіться! — кричать нам сузір'я далекі.
— Озвіться! — відлунюєм німо до них.
І всотує попіл цей зоряний клекіт,
багаттям вертаючи із даліни.
Де ми проти нього — обличчя в обличчя
і нашим рукам, як безлистим гілкам,
нескоро ще холоду осінь накличе,
нескоро завію зима погука.
Бо так бережем відчайдушно й зятято
найменші жаринки живого тепла,
неначе вже знаєм, що неvistачати
нам буде їх в пору незлагод, розплат.
Де всі ми чужі і підкреслено чемні —
у власних серцях пустоти носії.
Жалітиме навіть синьйор Торрічеллі,
що так необачно увічнив її...

*

Йти до мрії, кажуть, треба,
бо інакше — нащо жити!..
Півжиття я йшов до тебе
не Чумацьким Шляхом,
битим.
Там,
де сліз було доволі,
там,
де усмішки вродились...
Що сльоза — то дрібка солі,
усмішка — і сонях дивний.
Тільки час — попутник строгий,
в нього свій жорстокий статус.
Виявилось: вийшли строки,
і пора назад вертатись.
По твоїй по власній волі
з соняхів насіння бито...
А вздовж шляху — дрібки солі,
щоб мені не заблудитись.

*

Все таке нетривке на вітрі —
ятки ці, нап'яті до свята,
погубились ноти пюпітрам,
де їх у падолисті шукати!..
Я на лютому протягу тримаюсь ледве,
впізнавати в інших тебе облишив...
А на мосту замість морди в лева
по-людському сумне обличчя.
Все таке нетривке на вітрі,
як в дитячій лічилці рима,
що здається — знімуться у повітря
будинки, гримаючи дверима.
І святкові клавіри услід, мов гуси...
Поцілунок вертає когось у літо...
Я на розі, та ще бабуся
продає саморобні квіти.

*

Вчорашній вітер затишку шука,
де жовтий лист бринить, але не пада...
І зрада учорашня — вже не зрада,
а пошуки зеленого листка,
бажання віднайти його в собі
а чи себе у комусь незнайомім,
неначе у чужім просторім домі,
де вікна од світанку голубі.
І хтозна, чи шукалися такі,
чи снилися після старих побачень,
та хочеться, щоб не лише в додачу
лічилися до віконниць і замків.
Коли з колін підводиться душа,
покривджена, хтозна з чиєї волі,
стояння на колінах залиша
позначки, що повік пектимуть болем.
Його не змиють сльози відмовлянь
(точніше, сльози радості — нарешті!),
істотніші у звичку ввійдуть речі,
і під ногами спиниться земля.
Та раптом зойкне злякано рука,
сьогодні радість, завтра що там — зрада?
Де жовтий лист бринить, але не пада,
вчорашній вітер затишку шука...

*

Ти в мені болиш, немов стріла,
що прицільно пущена була.
Пружність налаштованого лука,
певно, добре натрудила руку.
Не мене жалієш, а бджолу,
що кона, віддавши міць жалу.
Лук дріма на скошеній траві,
бджоленятко — на твоїй брові.
Ти готова і його жаліти
десь на зламі бабиного літа.
Не надійсь на передчасне «кру», —
відболиш тоді, коли помру...

*

Летить бузок
 незрушно на столі.
Летить вікно,
 відчинене й забуте.
І я не знаю:
 все було чи буде
у травня
 на зеленому крилі...

*

Куди ви?

— Ідемо кран світу шукати.

Куди ви?

— Ідемо жар-птицю спіймати.

Куди ви?

— Ідем свою долю гукати.

Куди ви?

— Вертаєм до рідної хати.

З МАНДРІВ

У Полтаві

1

*Зберігається в краєзнавчому музеї
дзвін Кизи-Кермен, вилитий іще запорожцями
з гармат, захоплених при взятті ворожої фортеці
з одноіменною назвою.*

На Йвановій горі гуде Кизи-Кермен...
І камінь ожива, і чути гомін
незваних орд, небачених племен...
На Йвановій горі гуде Кизи-Кермен,
стонадцять лун повисли невагомо.
А здалеку Еней спішить на байдаках,
щоб добре на сім світі погуляти.
Чим світ не рай, а Ворскла не ріка!
І здалеку Еней спішить на байдаках,
і досі чути, як ревуть гармати.
А на церквах нехай собі хрести,
та ми нехрещені й не розіп'яті.
(Коли вже грішні — господи, прости!)
А на церквах нехай собі хрести.
Бог в голові, якщо душа не в п'ятах.
На Йвановій горі мовчить Кизи-Кермен.
Що ж дзвонарю — журитись чи співати?
І безліч лиць, і тисячі імен...
На Йвановій горі мовчить Кизи-Кермен.
Невже з-за обрію ревнуть гармати?
З гармат наробим дзвонів — не біда!
Аби співали чисто, не фальшиво,
аби хліб-сіль та ще свята вода,
з гармат наробим дзвонів — не біда!
І будем, будем, будем, братця, живі!

2

*Лелечиха Варвара Федорівна (1792 — 1904) —
наймичка І. П. Котляревського. 1903 року
була присутня на відкритті пам'ятника поету
в Полтаві.*

Гонт посірів і потріскався не од віків,
просто були гонтарі, наче птиці залітні, —
десь бенкетують, нетяги, в зеленому літі,
бо заробітки дістались дзвінкі, не гіркі...
Варка Лелечиха — бачу о ранній порі —
очі з-під лоба, немовби запитують: «Хто ви?
З примусу, може, а чи по душевному зову
хати старезної переступили поріг?
Швендяють всякі щодня тут із раннього рання,
мова, бач, панська — набралися, видко, наук..
Десь поміж вами нові гонтарі самозвані,
котрим все'дно як робить — аби з рук...»
Зайдеш у двір: все так затишно, мило, красиво —
мальви, медянка і кіт на осонні дріма...
Жінка білява, а придивитись — то сива,
скрушно зітхаючи, руку під щоку трима.
Що їй болять? Три століття, де встигла пожити?
Човгання ніг по підлозі, немов по душі?
Чи закортіло самій чорнобривці полити
та й прополоть, не заїли б меткі спориші?..
Що гонтарі! Вибирайте майстрів, а не ціну.
Добре шукаючи, можна знайти тільки тих!..
Буде вам дах і білітимуть околom стіни,
лиш не забули б підвалини поберегти.

Шевченко на засланні

Спливає віск з гарячих свіч
і скраплює в холодний морок.
Було сьогодні чи учора?
Чи день, чи ніч — і день і ніч
спливає віск з гарячих свіч.
Втіка тепло зрадливо, гніт
темніє й довго ще не гасне.
Він не залякне передчасно —
цього не трапиться, о ні...
А ти немов давно в труні.
І хтось ридає, наче звір,
на цілий світ, невітно, люто,
вже не жадаючи спокути,
з гарячих днів, з прадавніх пір.
І тінь лягає на папір —
слова зринають в тишині,
а тихі іскри оживають,
та сили ще тії немає,
щоб запалила чорну ніч.
Спливає віск з гарячих свіч.
І на долонях, наче лід,
застигло в темряві біліє.
І ніби змовкло в грудях зліва,
і подих смерті на чолі.
Один лиш вогник кліп та кліп.
І ти б поринув у відчай,
і сам би ліг у домовину,
та мовчки розгинаєш спину,
бо хтось гукає з-за плеча.
Свіча горить, горить свіча!

Травень, 1982

Два кроки усього від Золотих воріт
до сили і премудрості Софії.
Та ще земля моя.

Та небо угорі.

Та ще в мені прадавньо сивий Київ.
Я йшов до нього упродовж віків,
а він мужнів і виростав,
і вищав.

Від бань ясних світлішало навкіл,
неначе в світі розцвітали вишні.
Хрущі над ними лагідно гули.
Кайдани гримали,
і били дзвони...

Як важко не зчорніти від хули,
звучати і малиново, й червоно,
лишатися живим на зло кочівникам,
далеким і чужим,

близьким і однокровним...

Розтали у степах ординські табуни,
кричить ночами церква Десятинна...
Ворота Золоті ції весни
у цілий світ розчинено гостинно.
Лише б не злегковажити дарма,
щоб туристично хтось роззявив рота!..
Софія — не дурман.

Хрещатик — не обман.

То біль. То битий шлях мого народу.
Ногами по землі,

думками угорі —

ідіть у мій прадавньо сивий Київ.
Від сили і премудрості до Золотих воріт,
від Золотих воріт до вічної Софії.

*

Кажуть, бій одлунав,
одгриміли копита
і не варто на сполох у дзвони гатить.
Тільки хочу сказати, товаришу критик,
їх, напевно, ще списувать рано в утиль.
Вже не зна географія Дикого поля,
але ж клята інерція в душах людських
ворухнеться бува —
і відчуєш, як поряд,
ніби виють вовки на майданах міських.
То ще так неістотно, що стріли не свищуть
й причаїтися ніде лихий татарві...
Ковила таки сходить потроху та вища
й непомітно зроста,
ніби храм на крові.
Там, у дикім степу, де високі могили,
тут, у хаосі всіх надмодерних ідей,
я полую не безцінь скарбів златокрилих,
виглядаю, гукаю,
стрічаю людей.
Там — пильнують мене хижі очі моголів,
тут — байдужих орда і орда холуїв.
Я на Дикому полі вмираю від болю —
у пісках,
на майданах,
у хаті своїй.
Скільки гостра шаблюка рубала підлоти!
Ковила, копила... Озираюсь довкіл.
Бачу — вершник в степу.
І захрипла вже глотка
вперто твердить «Вартуй!» поміж сивих віків.
І щодня мене кличуть в похід тулумбаси,
я старію, сивію —
померти боюсь,
хто ж без мене зуміє помітити вчасно
і орду подолати в запеклім бою!
Не шукайте мене, не питайте про долю.
Де я?
З ким я?
Навіщо?
В якій стороні?..
Я по Дикому полю, по Дикому полю
пильним вершником на воронім.

Василеві Еллану

Здрастуйте, товаришу Василь,
ми йдемо-таки вперед уперто,
бо удари молота і серця
навіть вітер часу не згасив.
Ви такий сьогодні молодий —
ми усі помолоділи з Вами!..
Говоріть блакитними словами,
в них — напруга крові, не води.
І даремно гавкали хорти,
й правовірні не жаліли жовчі,
щоб червоне та й здавалось жовтим
всім, хто не здолає сліпоти.
Бо земля не вірить брехунам...
Світять Ваші вікна в синім смерку.
Ми не віддамо Вас в лапи смерті,
Ви живіть у молодих у нас.
Щоби кров червоною була
не за кольором лише — й за змістом,
щоб гукали прапори над містом
не на балачки, а на діла.
Кажуть, що поезії нема
в Харкові, — не вірте, все на місці.
Знову на Сумській працюють «Вісті».
І Тараса вітер обійма...
Вибачте, товаришу Василь,
може, як хотів, не так сказав щось...
Чуємо! І чути будем завше
молота і серця голоси!

*

У пам'ять кінноти наїхало,
тридцять пульсують роки —
свинцеві розгулюють віхоли,
аж кров цебенить на рядки...
Достаток застіллів екранних
і затишний дачний фокстрот,
і лик нечужого тирана
над жахом концтабірних рот...
Стаханов і Павлик Морозов,
і дід мій, що на Соловках, —
вітри голосів не доносять,
лиш очі та тиша лунка...
Якою вас міряти мірою?
Із ким ви були заодно?
Чи просто любили і вірили,
як нас розучили давно?..

Василь Мисик. 1937

1

Ці натовпи, ці торжища людські!
Ці гендлярі, що мають світ за ринок!..
Як старушенції кортить шкуринка,
так їм кортить продати все навкіл.
Ці ноги-механізми, що ведуть
самі туди, де важить, пахне, дзенька, —
проспект, і шлях, і стежечка вузенька
невже від них захрясли на біду!..
Ці руки з гаманцями і без них
в пожадливому прагненні лапнути,
торкнутись, дотягтися, досягнути,
доп'ястися нарешті до ціни.
Щоб найрізноманітніші роти
в артикуляціях несамовитих
на безрозмірне не зважали мито
і, як колись, брехали на щити...
І вуха в'янули, і сунулись носи
у торги, у гешефти, у контракти,
щоб міцно, щоб залізно, щоб де-факто,
як вісь земна крізь вічні полюси.
А він пірнав у натовпи оті,
тримаючись за себе хоч зубами
поміж об'яв, де «продається пам'ять»,
на місці звичних «продається дім».
Його стирало жорнами плечей,
але ішов і не спинявсь, не падав
в надії відшукати, стріти пару
людських звичайних відданих очей.

2

У Каневі бачив той погляд тяжкий,
щоденно у Харкові з ним зустрічався.
І порух могутній міцної руки
запрошував не до причастя.
Благав чи питав од зорі до зорі
(в спіральній самотності нікуди дітись):
«Та де ж ви, та де ж ви, нові кобзарі?
Чому забарилися, бісові діти?
Допоки з вітрами сваритись мені,
допоки вам тільки чужому навчатись?
Вже чаєчка гнізда не в'є в бур'яні
край битого шляху, де сонце на чатах...
Чи околom білим уже не з руки

стояти Україні до білого світу?
Чи в панських хоромах меткі козачки
отак і не чули мого заповіту?»

Уздовж берега Ризької затоки

Сонце на жовтогарячу поливу дмуха
і за обрій тікає. Куди – не знати...
Берег-болільник транзистор до вуха
вдалині від трибун і чемпіонатів.
Лагідно таких собі сіреньких, звичайних
балтійських чайок гойдає море,
і вони — проти сонця — запорозькі «чайки»,
і хвилями до мене віки говорять.
Якесь недолуге чаєня закигиче...
Що там сталося у надцятому столітті?
Може, хтось таки аж звідтіля мене кличе,
а я тут огинаюся вітром залітним...
Рахунки й рекорди, кубки і п'єдестали —
чужі поспішають в лунке безгоміння.
Мета, а чи стимул. Комусь же дістались.
Як мені — оце надвечірнє проміння.
Ото ж бо здивовано продираюсь до хвиль я
крізь власну впокоєність, немов крізь натовп.
Ой про що ж воно оте чайне квиління —
конче треба мені уперше дізнатись.

Після шторму

Мені здається іноді: я — порт...
Такий собі із рядових — звичайний.
І що моє? Лиш неспокійні чайки
та плескіт хвиль у корабельний борт.
Як затишно човнам і катерам!..
Як тісно білим лайнерам у мене:
їм остогидла ця нудьга зелена —
прощань і стріч розчулених пора.
Я — порт і тільки. Ви мене навчіть
лише свої турботи в світі знати...
Не спиться хвилям і моїм канатам,
що жилами напружились ждучи.
Для шторму жартик — метеокросворд,
адже у нього хижа вдача звіра...
І важко лайнерам, якщо вони — без віри
у тривіальний роботягу-порт.
То їхня справа. Ну, а що ж мені?
Гудком тривожним лайнерів вітати,
і після штормів їм боки латати...
Я — порт. І я засвічую вогні.

Поблизу Куня-Ургенча

*Є городище Таш-кила, де колись шумів
знаменитий Гургандж, один із найбагатших
культурних і торгових центрів Середньої Азії,
зруйнований полчищами Чингіс-хана.*

Як то страшно, коли віслюками регоче
ніч під темним, зірками прошитим шатром!
І тоді так кортить подивитися в очі
хоч самому собі, відступивши на крок.
Що відбилося в них?

Мінарети?

Могили?

Полігонів бетон? Чи покора і жах?
На що здатен тепер?

Просто здатись на милість?

Чи згорить на кострі? Чи сконать від ножа?
Вже регоче пісок під ногами у мене.
Як шакали, за поли мене водять вітри.
І мільйон голосів — пізнаю поіменно
кожен звук, кожен плач, кожен крик...
Аксакал і ханим, і дитя нерозумне,
ваша юрта згоріла, за водою спливла?
Ви дрібницю питаєте, в чому я взутий
йду по ваших піснях і по ваших тілах...
Чи коран я читаю,

чи знав Улугбека?

На верблюдах земля, а чи знов на китах?
Розкажу вам про секс, про футбол і парсеки —
може, про Хіросіму ніхто не спита...
Мінарет реготатиме,

мавзолей реготатиме,

коли я вигороджувать стану свій вік,
говоритиму щось про нейтрони і атоми,
про ворожість ідей і геройство калік.
І насуне орда —

золота чи якась там —

і очима просвітить, це тобі не рентген!
Може, часом у неї мені запитати,
чи востаннє ж були Хіросіма й Ургенч?.

Антивоєнна притча

І коли надовго вже задощить під осінь,
у Крайньому лісі заметушаться гриби під кущами,
а з першим посміхом сонця мої односельці
на «Ладах» чи просто в міжнародних кедах
чимдуж колективно або поодиноці поспішать у природу,
матеріально зацікавлені брати від неї,
завдання це висотавши ще із шкільних підручників,
прийде до лісу жінка з маленьким хлопчиком,
і, звичайно, залишиться принаймні один гриб,
над яким літатиме собі метелик,
і жінка запитає маленького хлопчика:
— А ким ти будеш, синочку?
На що він, примружившись, прошепоче:
— Я хочу бути ме-те-ли-ко-о-ом...

І коли у великому цілком сучасному місті
з їдальнями, заводами і театрами,
з лікарнями, тюрмами і університетом
на спортивному святі небо весело так зарясніє
різнобарвними шляпками летючих грибів-парашутиків
святкового десанту спеціально для інтербачення,
мама не встигне ще запитати маленького хлопчика:
— А ким ти будеш, синочку? — як він захоплено вигукне:
— Я хочу бути десантником!

І коли (не дай боже!) розколеться земля однаково де:
під Нью-Йорком, Хіросімою чи Козачою Лопанню,
а із страшної прірви здійметься строго по вертикалі
ідеальний за формою такий собі сяючий гриб,
і люди так матеріально будуть випаровуватись
за температури + 10 000°C,
а ті, що не встигнуть випаруватись,
пливтимуть уздовж русла ріки мертвих
опалим листям учорашнього древа цивілізації —
жінки долілиць, інстинктивно намагаючись
заховати від смерті зернятка своїх дітей,
а чоловіки горілиць, щоб побачити і зрозуміти,
звідки ж воно і як його можна було б відвернути
оте безмежно матеріальне страхіття...
І хтось із колишніх мужчин випаленими очима
ув останньому сплеску свідомості
уздрить-таки на вершині отого гриба
ну зовсім крихітного хлопчика
і вже не почує голосу жінки:
— А ким ти будеш, синочку!?
І над усім тим таким матеріальним небуттям

вибухне і розлетиться востаннє:
— Я хочу бути жи-ви-и-им!!!

*

Мечем дамокловим над нами страх
війни, пожежі, пошесті чи зради.
У різних інквізицій на кострах
до нас Любов спішила на пораду.

Костри і зливи не беруть меча,
але невже нам не відчутно болю
од полум'я, що вперто твердить:
«Час од страху повертатись до Любові!»

*

Шотландські танці на мечях!
Грузинські танці на кинджалах!
Козацькі коні заіржали —
невже ж ніхто не поміча?
Джоконди видивом спішать,
мадонни з дітками малими...
А Чураївні відкоша
дають парижі та берліни.
Не стугонить орда в полях.
Хати не б'ють поклонів ляхам.
Та щось пала Чумацький Шлях
якраз понад Муравським шляхом,
й гуля душа без кунтуша...
Овва! Ми — атеїсти нині.
Та коли в чомусь є душа,
хіба не в пісні України.
Дивлюся в пам'ять з-за плеча —
...на панщині пшеницю жала...
Й шотландські танці на мечях...
Й грузинські танці на кинджалах...

*

В дитинстві був занадто я вразливим
і кривди натерпівсь од дітвори,
та коли щось боліло особливо,
поплач, полегша, — батько говорив.

Тепер я більш на оптиміста схожий —
в застільнім хорі чути й голос мій...
Але хіба ж я виспіватись можу
так, як в дитинстві виплакати міг!

*

Із вікна хатини сільської
я бачив добре,
як зоряний Лебідь крильми змахував,
хвостом зачепившись за обрій.
А десь під ранок уважно слухав:
на одній нозі танцює Оріон по дахові,
ніби воду виливає з вуха.

Із квартири міської безсонно стежу,
як зоряний Лебідь крильми змахує,
хвостом зачепившись за вежу.
І на мандри мене давно підбиває
Оріон, танцюючи на сусідському дахові,
наче з вуха воду виливає.

У далеких мандрах боюся зітхати,
бо зоряний Лебідь крильми змахує,
хвостом зачепившись за батькову хату.
Там десь під ранок танець заводив
Оріон на солом'янім дахові,
ніби з вуха виливає воду.

В Ірпені

(напівжарт)

Чорний ворон на стіні,
чорний трактор на стерні,
чорна нічка у вікні...
Чорний сон, не сніся, ні!
Кажуть, істина в вині,
кажуть, п'ють його дурні,
кажуть, гарно їм в труні,
кажуть...

Тільки щось мені
краще бути при жоні,
краще — ворон на стіні,
краще — трактор на стерні,
краще — нічка у вікні,
не в далекій стороні,
не в чужому курені,
не в окопах на війні...
Чорний сон, не сніся, ні!

Флюгер

Хіба життя – крутитися на жердині
й ловити вітер?

М. Реріх

Крилатий кінь на білому шпилі
(на сонці, на дощі, на місяці, на вітрі)
летить собі, настролений на вістря, —
задумано ж декор, а не політ.
Вночі прокинусь (крила зашумлять!),
уранці скрикну (цокають копита!)
і шепче хтось (напевно, майстер): спи ти,
крилатих не трима свята земля.
А для копит потрібен битий шлях
із потом, сіллю, із свинцем та кров'ю —
хіба ж його таким на шпиль настромиш!
Хай краще коник душу звеселя.
Удень поглянеш — все-таки летить —
аж боляче очам (був майстер хитрий!) —
дурний повірить, мудрий сльози витре,
а кінь не заірже, бо золотий.

*

Це справді-таки схоже на бобслей,
коли в зими аж на самому денці
супроти пунктів всіх юриспруденцій!
гасає людство, весняне, незле.
Автобус і тролейбус, і трамвай —
барвисті боби на тісних проспектах,
де сяють бризки снігу повним спектром,
що вже з-під нього тягнеться трава.
І кожен з водіїв таки пілот,
а ми усі — штовхальники у нього
з надією на власні руки й ноги,
на завтрашнє — вже весняне тепло.
До фінішу ще не один віраж.
І нам везе. І нас везуть навіщось...
Хоч де для всіх набратись місць найвищих,
коли державна музика загра.
Штовхальники, ми до плеча плече,
не треба нарікати на те, що тісно,
аби планета рухалася дійсно
та все до сонця з темряви ночей.
Ще вкотре чисті випадають сніги,
що всім вікам і всім часам належать.
Штовхальникам теж віддадуть належне,
якщо пілотам вистачить снаги.

Художник вихідного дня

Хлопчині так хочеться, щоб оживала вода,
і він обережно картон до мольберта приколе.
А велосипед у кущах ще травицю гойда,
і промінь танцює на спицях тремтливих по колу.

І дядькові мариться, що оживає вода,
хоч пензель в незграбній руці ще слухняний
не дуже,
і на окулярах вечірній туман осіда,
і промінь згасає поволі на спицях байдужих.

Старому так пишеться, що оживає вода,
хоча призахідне проміння за обрій тікає.
Але він устигне, бо вечір — іще не біда!..
Він мить упіймав і торкнутися може руками.

А велосипед у пригаслих кущах допіка,
що будні чекають, і має він рацію, клятий...
Та ж промінь останній вже чеше чимдуж гопака
на кінчику пензля. І не поспішає тікати.

*

Мэ дрэ фэлда бариём...¹
З пісні

Квітневий дощ. Вокзал. Цигани.
Я, по столицях кочівник,
чогось неначе досягаю,
а щось давно втрачати звик...
Гада циганка безборонно,
сьогодні, вчора, як щодня.
І циганчук гаса пероном,
лозину взявши за коня.
І самото, і високо
багаття дивиться з віків,
як поїзди бере наскоком
сучасне плем'я жебраків.
Я там десь поруч, зовсім близько,
мов «мэ дрэ фэлда бариём...»
і те ж мені багаття блиска,
і я такий же на підйом.
Гадаю, краду безборонно
сьогодні, вчора, як щодня.
І безтурботно мчу пероном,
лозину взявши за коня.
Звучить напівзабуте слово —
син розуміє, внук не зна.
І між шатрів між кольорових
чийм то голосом — луна?..
Квітневий дощ. Моє безхаття
циганка поглядом вивча.
І відблиск давнього багаття
ледь жевріє в її очах.

¹ Я в полі ріс (*циг.*).

Абхазький сюжет

Хата трималась за клаптик зеленої суші,
гнізда затято вигойдував лагідний сад,
мружились вікна ночами од фар всюдисущих —
кран привезли, значить, бути новим корпусам.
Бач, санаторій і так навсібіч розпросторивсь —
зранку на кортах суціль олімпійські діла,
всіх водночас не встигає побавити море,
черга на березі бронзовотіло лягла.
На зиму складено вчасно нарубані дрова,
старшенька дума, що заміж збиратись пора,
в хлів завертає із паші надвечір корова,
оком косуючи на імпозантний гараж.
Хліб і до хліба не переводиться в хаті,
є кольоровий екран і усе до пуття.
Інколи, правда, зітхає натовлена мати —
мріє курортником стати найменше дитя...

*

Немов у від'їздах —
в квартирах міських, як в готелях.
Немов ненадовго.
Учора, здається, звідтіль,
де в хатах дідівських
тримаються міцно за стелі
гачки для колисок
в чеканні нових породіль.
А ми утікаємо,
ніби штовхає родимець,
від чорного поля
і від золотого зерна.
Що русичів давніх
штовхав у Дніпро Володимир,
так знав же напевне,
яка візантійству ціна...
Стрибоги й ракети,
реактори і берегини —
хто нас берегтиме
й чи зможе від нас вберегти?
Куди заведе —
до спасіння а чи до загину
оце незбориме бажання,
аби неодмінно втекти?
І що Володимир,
спинившись на київській кручі,
упевнено й міцно
тримає важкого хреста
чи все-таки чує
крізь нашу правічну дрімучість,
як віра в повернення
в нас у самих пророста?..

*

...по ребрам грохотали поезда.

Евг. Евтушенко

Застаріли поети, мов система Евкліда?..
Ще припущення є, ніби канули в Лету
і звідтіль віє протягом, як з неоліту, —
де на мамонтів попит, а не на поетів...

Та коли пасажирський, наповнений людством,
площину Лобачевського гладить колісьми,
для поетів тоді не інакш як нехлюйство —
неуміння свій погляд вздовж рейок провісити.

Якщо мало цього, а напевно, що мало,
бо на чесному слові тримаються рейки,
підкладає поет свої ребра, мов шпали,
поїзд не по словах гуркотить, а по ребрах.

Раптом виявить погляд, що зовсім не варто
до кінця довіряти зеленому світлу —
і поетове серце рвоне, як петарда,
бо ж оцей пасажирський єдиний у світі.

Людство спішиться тільки на мить, не від горя,
щоб полагодить рейки для дальшого лету.
Бо якби вистачало одних світлофорів,
то на біса і справді потрібні пости!

*

Здалось тоді, в Будянському музеї, —
зелена глина проситься до рук...
Мовляв, живуть художники, везе їм,
а все отой простак — гончарний круг.
Так чайник зашумить, зелена кришка
на чайнику химерно затанцює.
Так жінка усміхнеться тепло й просто
(дружина дядьку, матінка малому),
що вірю цій м'якій зеленій глині.
Їй довіряю, вірую у неї.
І півник хуртовину пересвище,
і буде трійця — ця зелена трійця
в зеленої неділі на осонні.
І закружляє на гончарнім крузі
боката миска, що під борщ і кашу.
А хуртовина за вікном лютує —
і смика молодицю за спідницю,
і студить гончареві босі ноги.

Він крутить босими ногами землю —
так, немовби цей гончарний круг...
Здалось тоді, в Будянському музеї —
зелена глина проситься до рук.

*

Ці теплі мої руки стануть глиною
усупереч казкам, з яких я ріс.
А навесні струмки ту глину виміють
на схилі у якомусь із ярів.
Вона, така руда і неприваблива,
перетерпівши стільки всяких ер,
ще житиме, отож іще триватиме,
в тоді прийшовши із мого тепер.
А раптом та й опівдні чи опівночі
її у руки візьме чоловік
й не знатъ нащо зліпити схоче півника
із казки про двадцятий давній вік.

Елегія

Коли проходять люди, мов дощі,
яким кудись потрібно не спізнитись,
хоча б на мить захочу їх спинити,
руками доторкнутися до щік.

А може, вітер цей і цей перон
для когось з нас (буденно так!) востаннє?
І вже його не буде.

Він розтане,
безсилим не відтворений пером.

Лиш на щоках дощинки дві малі
зігнати вітру намагались марно.
Він прижене — я знаю — інші хмари.
Дощі, як люди,
 пройдуть
 по землі.

*

Вдали мелькнул високий чоловск...

О. Хлебников

Він поспіша, високий чоловік.
У нього торба з хлібом ще й утома.
На нього ж бо давно чекають дома.
Чи день, чи рік, чи, може, цілий вік.
І він рішуче обмина роззяв,
і залиша гуляючих позаду.
Угадую його нехитрий задум,
бо теж для себе курс такий узяв.
За ним уперто прориваюсь я.
І в мене поспішати є причина.
Він чує, мабуть, в себе за плечима,
як наближається хода моя.
Так легше йти, минаючи роззяв,
гуляючих лишаючи позаду,
коли хоча б у двох єдиний задум
та ще як кожен курс один узяв.
Вперед упертіш прориваюсь я.
У мене поспішати є причина.
Бо чую вже у себе за плечима,
як наближається хода чиясь.
Чи день, чи рік, чи, може, цілий вік
на нас усіх давно чекають дома.
Іду, бо задній вірить несвідомо,
що я — отой високий чоловік.

Обличчям до багаття

Серед людського шарварку спинюсь,
в моїм селі оце вже гасять світло,
звідтіль мене гука, напевно, вітер —
йому для люльки викресать вогню.
Я знову повертаюся туди,
де проза, де село, де хлібом пахне,
де в світ із-під солом'яного даху
ведуть, ведуть, ведуть мої сліди.
Де звали мого коника Гапон...
(А вас ніколи коні не носили?)
Де мали тільки людську й кінську сили
й — нічого спільного з отим попом.
А як в нічне запізнився було
(в Чапаєва усім хотілось грати),
то сам радгоспний конюх дід Павло
обізве привселюдно конокрадом.
І дрібку солі, і окрайця дасть,
і буду я обличчям до багаття,
і, як усі, щасливий та багатий
не знатиму, що він своє віддав.
...Боюся, лиш вогонь почне згасать,
дід, погляд кинувши, мов камінь з праці,
накаже вірші прочитати найкращі,
а я ж іще таких не написав.

ПРО АВТОРА

Віктор Степанович Бойко народився 1946 року в селищі Козача Лопань на Харківщині в родині робітника. Навчався на мехматі ХДУ, служив у армії.

Закінчив фізмат Харківського педінституту. Працював лаборантом, слюсарем-складальником, учителював, був старшим літпрацівником журналу «Прапор». Нині — заступник голови правління Харківського обласного відділення Українського фонду культури. Член КПРС. Член СП СРСР.

Автор збірок віршів «Пролог» (1976), «Земні турботи» (1978), «Обличчям до багаття» (1985).

ЗМІСТ

ЗАГУБЛЕНІ СЛІДИ

«На старій фотографії хата моя...»	3
«Дерева бігали, стрибали...»	4
«Вкриваємо бляхою колодязний дах...»	5
«Узимку липа розцвіта...»	6
Телесик	7
«Мене бентежив купол шапіто...»	8
Було в дитинстві9
«Чую — батько лаштує торбину...»	10
«Ридає патефон в сусідньому дворі...»	11
Літо, 1953	12
На смерканні	13
Якось восени	14
«Подивлюся в дзеркальце...»	15
Залишаючи празниковість вікнам	16
«В моїм селі щедрують пацани...»	17
Сліпий	18
Інтерв'ю в День Перемоги	19
Перепис	20
Нарис без назви	21
Прибиральниця	22
Брат	23
«Трофейна в дядька гармошка...»	24
Візник	26
«Оглухнути неважко далєбі...»	27
Соловей	28
«Дали і мені комунальну хату...»	29
Згадуючи недавній літвиступ	30
«Осипавсь лист...»31
Решето	32
«Я боюсь телеграм...»	33
«Ворони танцюють на білім снігу...»	34
«Шевська лапа...»	35
«Сліпила арена, тривожила дзвоном...»	36
Ностальгія колишнього селяка	37
«Все навесні кудись летить, летить...»	38
«Був звичайнісінький концерт...»	39
«Шуміло море. Хтось писав листи...»	40

ДВОГОЛОССЯ

«В краплині теплого дощу...»	41
«Так до тебе лечу...»	... 42
«Ти вищий так...»	43
«Не жалій мене. Не жалій...»	44
«Коли...»	45
«Тебе я цілую, немов говорю «на добраніч...»	46
«Дівко, Вашу журбу от візьму й не вгадаю...»	47
«Мов чорний метелик летить на вогонь...»	48
Одного разу	... 49
«Ми з тобою на абстрактному вокзалі...»	51
«А я чумак. За віршами мандрую...»	52

«Що ж, як вдача та й не козача...»	53
«Іду собі. Іду такий, як сніг...»	54
«У нашім двоголоссі, як в Чорнобилі...»	55
«Котилося яблучко...»	56
« — От і пора палити кораблі...»	57
«Вже дим обіймає і солодко, й гірко...»	58
«Йти до мрії, кажуть, треба...»	59
«Все таке нетривке на вітрі...»	60
«Вчорашній вітер затишку шука...»	61
«Ти в мені болиш, немов стріла...»	62
«Летить бузок...»	63

З МАНДРІВ

«Куди ви?...»	64
У Полтаві (<i>диптих</i>)	
1. «На Йвановій горі гуде Кизи-Кермен...»	65
2. «Гонт посірів і потріскався не од віків...»	66
Шевченко на засланні	67
Травень, 1982	68
«Кажуть, бій одлунав...»	69
Василеві Еллану	71
«У пам'ять кінноти наїхало...»	72
Василь Мисик. 1937 (<i>диптих</i>)	
1. «Ці натовпи, ці торжища людські!...»	73
2. «У Каневі бачив той погляд тяжкий...»	74
Уздовж берега Ризької затоки	75
Після шторму	76
Поблизу Куня-Ургенча	77
Антивоєнна притча ...	79
«Мечем дамокловим над нами страх...»	81
«Шотландські танці на мечях!...»	82
«В дитинстві був занадто я вразливим...»	83
«Із вікна хатини сільської...»	84
В Ірпені	85
Флюгер	86
«Це справді таки схоже на бобслей...»	87
Художник вихідного дня	88
«Квітневий дощ. Вокзал. Цигани...»	89
Абхазький сюжет	90
«Немов у від'їздах...»	91
«Застаріли поети...»	92
«Здалось тоді, в Будянському музеї...»	94
«Ці теплі мої руки стануть глиною...»	95
Елегія	96
«Він поспіша, високий чоловік...»	97
Обличчям до багаття	98
Про автора	99

Литературно-художественное издание

Бойко Виктор Степанович

БОЛЬШАК

Стихотворения

Издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь»

На украинском языке

Редактор

М. Г. ВАСИЛЕНКО

Художній редактор

О. М. КОСПА

Технічний редактор

С. Г. ОРЛОВА

Коректор

Н. І. БУДЗЬКО

ИБ № 3097

Тираж 3000 пр. Зам. 8 -260. Ціна 45 к.

Ордена Пошани видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь»

Адреса видавництва і поліграфкомбінату.

Київ-119 вул. Пархоменка, 38 — 44.